

ФОРМУВАННЯ НОВІТНЬОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПАРАДИГМИ КОРПОРАЦІЙ

Сьогодні ситуація на світовому ринку характеризується системними процесами інтернаціоналізації, глобалізації та інтеграції, здійснюючи визначальний вплив на господарську діяльність країн. Поглиблення цих процесів і посилення ролі транснаціональних корпорацій викликає низку серйозних проблем, пов'язаних з трансформацією їх ролі і місця у світовій економіці. На першому місці стоять такі проблемні питання: які механізми є дієвими для регулювання діяльності транснаціональних корпорацій? Як відбуватиметься регулювання на національному та наднаціональному рівнях. Ці питання вимагають ретельного розгляду та обґрунтування.

У вітчизняній практиці до корпорацій відносять загалом акціонерні товариства. Це відбулося в період становлення ринкових відносин в Україні на початку 90-х років ХХ ст. Саме в цій організаційно-правовій формі створювалися великі фінансово-промислові групи, що зайняли панівне становище в національній економіці.

Малколм Шоу вважає, що корпорацію по суті становлять приватні економічні організації, які складаються з декількох юридичних відділень, пов'язаних єдиною материнською корпорацією, і котрі відрізняються розмірами і багатонаціональною поширеністю [1]. З таким висловлюванням неможливо погодитися через те, що методологічною основою таких визначень виступає розмежування за ознакою форми власності державних і приватних підприємств з метою виключення з транснаціональних корпорацій державних, які не забезпечують ефективність у регулюванні корпорації у сферах, де участь держави є пріоритетною.

Безумовним складовим управління є право контролю. Так і в корпораціях відбувається централізований контроль над численними іманентними складовими. Так, І. Бантекас знаходить головним критерієм корпорацій саме контроль [2].

У разі розпорошення акціонерного капіталу власникам досить складно контролювати дії керуючих і виробити єдину стратегію управління корпорацією.

Кожен суб'єкт корпорації переслідує свої цілі. Так, наприклад, менеджери прагнуть максимізувати свою винагороду шляхом отримання додаткових премій і бонусів, працівники – збільшити розмір заробітної плати, а акціонери – підвищити дохід на акцію і їх курсову вартість.

Серед основних учасників, що чинять вплив на діяльність сучасної корпорації, Г.Б. Клейнер виділяє чотири основні групи - власники (акціонери), менеджери, фахівці та працівники підприємства [3]. Дії учасників кожної групи в значній мірі спрямовані на реалізацію власних інтересів. Сучасні методи корпоративного управління скеровані на узгодження роботи цих груп для підвищення ефективності роботи корпорації в цілому.

Досягнення гармонізації інтересів багато в чому ускладнюється схильністю учасників взаємодії до опортунізму.

На наш погляд, представлені визначення найбільш повно відображають понятійний апарат корпорацій.

По-перше, чисельна група дослідників трактує корпорацію, як «сукупність» підприємств, яка означає певну єдність різних елементів, проте не завжди вказує на їх впорядкованість. Тому й не виключається хаотичність складових, об'єднаних в певну сукупність. У зв'язку з цим, доцільно вживати поняття «система».

По-друге, є можливість існування крім головного підприємства інших центрів прийняття рішень, які визначають політику діяльності як корпорації в цілому, так і її структурних одиниць окремо.

По-третє, як впливає з визначення, тільки та корпоративна система є транснаціональною корпорацією, яка може керувати усіма своїми, в тому числі іноземними елементами.

Різноманіття підходів до визначення мети корпорації вимагає їх приведення до спільного знаменника, яким можна вважати той механізм, котрий ініціює згадане посилення кінцевого результату діяльності корпоративної організації. І, очевидно, відрізняє корпорацію від інших форм організації господарського життя.

Ця характеристика хоча і не повною мірою розкриває природу корпоративної організації, проте містить низку підстав для її визначення. По-перше, корпоративну організацію утворюють капітали, що приймають форму інвестиційних ресурсів, і соціальні групи, здатні служити одній спільній меті. По-друге, корпорація – це соціальна, відкрита і керована організація, потенціал якої здатен виконувати певні функції, котрі зумовлені керуючим органом (корпоративним центром).

Корпоративний центр своїми діями забезпечує таку внутрішню побудову корпоративної структури, коли всі її елементи використовуються набагато ефективніше, ніж у колишній структурі.

Корпоративізм є соціальною реальністю – одним із способів об'єднання взаємодії організованих груп інтересів у систему соціальних відносин та управління. Його особливістю є орієнтація учасників ділового спілкування на партнерські відносини з метою досягнення взаємовигідних рішень і контролю

за їх виконанням. Корпоративізм передбачає стійкі моделі колективної поведінки людей, що мають суперечливі інтереси, і обумовлюють потребу їх об'єднання як інструменту інтеграції.

Доцільно визначити декомпозицію завдань фінансової стратегії корпорації у відповідності з цілями стратегічного фінансового розвитку. Так, на першому рівні формується завдання управління в рамках фінансової стратегії у відповідності з трьома основними видами діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. Ці завдання формалізовані у вигляді відповідних напрямків щодо політики і є тактичними в рамках фінансової стратегії.

Завдання другого рівня – це безпосередньо використовувані способи, інструменти та підходи до управління різними аспектами фінансових ресурсів корпорацій [4, с. 116].

Серед ключових проблем у розвитку корпоративного управління в Україні, на наш погляд, варто відзначити такі [5, с. 201-202]:

- проблеми у напрямі правового забезпечення розвитку корпоративного управління та захисту прав акціонерів, неспівпадіння інтересів внутрішньо корпоративного управління між менеджерами та інвесторами у вигляді нехтування та порушення майнових прав акціонерів під час реорганізації товариств та в процесі придбання акціонерним товариством власних акцій тощо;

- кризова ситуація в державі та на підприємствах, інфляція, скорочення доходів населення, як наслідок зменшення обсягів продажу продукції компаніями та зменшення обсягу прибутку;

- проблеми вдосконалення системи розкриття інформації про діяльність акціонерних товариств, що виявляються в точності даних та порядку доступу до інформації;

- відсутність єдиного рейтингу корпоративного управління, як наслідок – неоднозначність інформації та відсутність єдиного лідера та аутсайдера;

- проблеми у напрямку формування та розвитку культури корпоративного управління (правила, звичаї, традиції, норми етики, сталої практики управління і взаємин в корпорації, не закріплених законодавчо, але вкрай важливих для успішної діяльності корпорації).

Доцільно виділити наступні перспективні напрямки державної політики щодо діяльності корпорацій, котрі відображають нерозвиненість нормативно-правового регулювання їх господарської діяльності в Україні:

- держава посилює свої позиції у сфері залучення іноземних корпорацій, котрі є основним джерелом прямих іноземних інвестицій в економіку України;

- розвиток системи державного регулювання господарської діяльності корпорації як вітчизняного, так і зарубіжного походження, що сприяє забезпеченню світової конкурентоспроможності;

– створення діючих організаційно-правових та економічних механізмів, використання принципу партнерства з українськими корпораціями, що сприяє забезпеченню національної безпеки і конкурентоспроможності.

Поетапне поглиблення взаємодії світової та національної економіки за рахунок участі в цьому процесі транснаціональних структур вимагає від держави побудови нових підходів до підвищення рівня інституціоналізації державного регулювання господарської діяльності корпорації в умовах посилення тенденцій глобалізації.

Принципи нової управлінської парадигми повинні складати основу вдосконалення управління організацією та її розвитку. В умовах оперативного управління ці принципи дають змогу зрозуміти характер організаційно-управлінських механізмів підпорядкування виробництва споживанню, задоволенню ринкового попиту.

Особливо важливі принципи сучасної парадигми управління для розуміння концепції стратегічного управління, яка повинна створюватися з урахуванням вимог зовнішнього оточення і задоволення потреб суспільства. Це дозволяє зрозуміти структуру процесу розробки стратегії, роль і методологію стратегічної сегментації ринку, зорієнтуватися в новому методичному інструментарії, котрий використовується при аналізі стратегічних альтернатив і виборі стратегії. Необхідно намітити і спроектувати систему управління реалізацією стратегії й організаційні структури управління, що дадуть змогу досягти поставлених перед нею цілей в умовах стратегічних змін.

До принципів нової управлінської парадигми корпорацій слід віднести:

- соціальна орієнтованість – здійснення політики в галузі соціально-економічних перетворень;
- адаптивність – гармонійний розвиток всіх сторін діяльності відповідно до вимог зовнішнього середовища і суспільства;
- скоординованість – всі елементи організації функціонують злагоджено для досягнення єдиної мети;
- оновлюваності – всі підрозділи компанії, організація виробництва, сфера праці та система управління постійно оновлюються;
- демократичність – це свобода слова, рівні права, рівномірний розподіл відповідальності, можливість участі в управлінні та інші положення демократичних засад;
- перспективність розвитку свідчить про об'єктивність прогностичного розвитку, наявності обґрунтованої стратегії, що припускає реструктуризацію і диверсифікацію діяльності;
- професіоналізм – переслідує реалізацію стратегії постійного оновлення знань, підвищення інтелектуального потенціалу всіх категорій менеджерів і всього персоналу;

– потенціал підприємства – здатність відновлювати витрачені матеріальні, фінансові, інформаційні та кадрові ресурси, оновлювати продукцію та послуги, розширювати набір правил соціальної поведінки, проходження яким допомагає організації домогтися своїх цілей;

– адаптація до змін – наявність здібностей в керівництва своєчасно виявляти і правильно тлумачити зміни, а також керувати адекватними діями.

– стандартизованість – випуск продукції та надання послуг, відповідають показникам вітчизняних і міжнародних стандартів.

Отже, під терміном «корпорація» слід розуміти об'єднання виробничих, проектних, торговельно-збутових, фінансових підприємств і організацій, котрі створюються для ведення спільної господарської діяльності, зменшення можливого ризику при здійсненні капіталомістких напрямків виробничої та комерційної діяльності за рахунок концентрації капіталу, централізації функцій забезпечення ресурсами, збуту продукції, оволодіння новими ринками, реалізації більш економічної доцільної стратегії розвитку, що входять у корпорацію господарські одиниці. Ми приєднуємося до думки тих авторів, які розглядають в ролі основних організаційно – господарських форм корпоративних утворень великі компанії, що мають дивізіональну структуру; холдингові компанії (в єдності з контрольованими ними підприємствами); фінансово–промислові групи; консорціуми; транснаціональні корпорації.

Література

1. Show, Malcolm N. International Law, Fifth edition / Show, Malcolm N. – UK: Cambridge University Press, 2003.

2. Ilias Bantekas. Social Responsibility of Corporations in International Law / Ilias Bantekas // Boston University International Law Journal. – 2004. – № 22. – Р. 3.

3. Клейнер Г.Б. Менеджеріальная революция / Г.Б. Клейнер // Экономика и жизнь. – 2011. – 30 сент. – С. 16–17.

4. Михель В.С. Определение и выбор финансовой стратегии корпорации / В.С. Михель // МИР (Модернизация. Инновации. Развитие). – 2015. – № 1(21). – С. 112–117.

5. Ямненко Г. Проблеми ефективного корпоративного управління в Україні та шляхи їх вирішення / Г. Ямненко, М. Михайлюк // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2015. – № 3 (223). – С. 195-207.